

Dinsdag 17 december 1918 – ochtendeditie

Tegen de Belgische inlijvingsplannen.

Gisteren is de Schoondijke een grote vergadering gehouden van afgevaardigden uit alle Zeeuws Vlaamse gemeenten, om te komen tot een gezamenlijke actie tegen het annexionistisch drijven in een gedeelte der buitenlandse pers en in zekere buitenlandse kringen. Een 150-tal afgevaardigden was aanwezig.

Na het zingen van het Wien Neerlandsch Bloed nam de voorzitter, ds. J. N. Pattist, van Aardenburg, het woord. Hij voor zich kon zich geen regering indenken, die, zelf zulk gruwelijk onrecht geleden hebbend, nu aan anderen onrecht zou aandoen. Hij vertrouwde dan ook ten volle, dat de officiële Belgische lichamen niet alleen niet zullen meewerken aan dit bedrijf, maar dat zelfs spoedig door de respectievelijke regeringen een einde aan deze drijfverij zal gemaakt worden. Zeeuws Vlaanderen is Nederlands in merg en been en wil ook niets anders zijn. Er zijn twee lichtpunten in deze zaak, volgens spreker. Ten eerste, dat men in Zeeuws Vlaanderen geen verdachte anti-Nederlandse personen heeft zoals men in Limburg schijnt te vrezen, dus dat geheel Zeeuws Vlaanderen hierin schouder aan schouder staat, en ten tweede, dat men wel durft zinspelen op Belgische gezindheid van Limburg, maar dit niet waagt van Zeeuws Vlaanderen. Hier moeten de economische belangen gelden.

Zeeuws Vlaanderen wil en eist Nederlands te blijven; dit moet herhaald worden, totdat het vrede is.

Spreker stelt daarom de volgende motie voor, die onder applaus wordt aangenomen: Zeeuws Vlaanderen, vertegenwoordigd door de afgevaardigden uit alle gemeenten, ter vergadering samengekomen op 16 december 1918 te Schoondijke; met verontwaardiging kennis

genomen hebbend van het drijven in zekere buitenlandse kringen en in een gedeelte der buitenlandse pers om Zeeuws Vlaanderen los te scheuren van Nederland en het te voegen bij België; protesteert in elk opzicht en met alle kracht tegen dit onwaardig streven; betuigt zijn onverbreekelijke trouw aan het vaderland Nederland, waarmee het door alle banden verbonden is en besluit zich met alle macht en met alle geoorloofde middelen, die in zijn bereik liggen, tegen dit streven te verzetten.

Besloten wordt deze motie te zenden aan de koningin en aan de regering en verder met de namen der aanwezigen afgevaardigden te laten drukken, ze dan ter tekening te laten rondgaan in alle gemeenten en ze als manifestatie aan de regering te sturen.

De vergadering geeft machtiging van handelen aan het comité van actie, bestaande uit ds. J. N. Pattist, te Aardenburg, voorzitter; mr. P. J. van Bortel, te Oostburg, secretaris-penningmeester; A. Dehulin, koopman te Cadzand, C. Martens, raadslid en voorzitter van de R. K. boerenbond te Aardenburg; A. Mijs, notaris, te Oostburg; van Borssum Waalkes, wethouder te Terneuzen; Oggel, handelaar te Axel; M. van Goethem, te Sas van Gent; Adriaanssens, brouwer te Hontenisse; P. Mijnen, pastoor te Westdorpe en G. J. de Gier te Boskapelle.

Afgevaardigden uit Zeeuws Vlaanderen zullen de vergadering van Limburgers te Sittard woensdag aanstaande bezoeken. In elke gemeente zullen gelden verzameld worden ter bestrijding van de kosten der actie. De kamerleden voor Zeeland de Muralt, Fruytier, de Savornin Lohman, benevens het kamerlid van der Bilt, Zeeuws Vlaming van geboorte en opvoeding, zullen uitgenodigd worden met de leden van de Provinciale Staten van Zeeland voor Zeeuws Vlaanderen een erecomité voor raad en bijstand uit te maken.

Met een opwekkend woord en de raad de strijd waardig en nobel te voeren sloot de voorzitter de vergadering. Met het zingen van de Zeeuws Vlaamse volkslied ging mijn uiteen.

Gisteravond hebben de te Utrecht wonende Limburgers een protestvergadering gehouden tegen de annexatieplannen betreffende Nederlands Limburg en Zeeuws Vlaanderen. Dokter Felix Rutten heeft een rede gehouden, waarin een vlammend protest werd geuit tegen die annexatieplannen en oprechte en daadwerkelijke aanhankelijkheid en trouw werd betuigd van Limburg aan het Nederlandse staatsverband en aan Oranje. Tenslotte werd, onder luide bijval, met algemene stemmen een motie aangenomen, waarin aan deze gevoelens uiting is gegeven.

Nederland en België.

De Parijse correspondent van Het Handelsblad seint op 15 december: De Temps publiceert een nota van de Nederlandse legatie, waarin het volgende werd verklaard:

1. Nederland heeft nooit een onvriendschappelijke daad tegen België gepleegd;
2. Duitsland heeft nooit het sluiten van de Schelde geëist, doch dit moest tengevolge van de oorlogsverklaring ipso facto geschieden;
3. Tussen Nederland en Duitsland bestaat geen enkele overeenkomst, gesloten met de bedoeling, dat de Duitsers het Nederlandse grondgebied zouden eerbiedigen.

De Temps merkt in verband met deze verklaring op, dat het eerste en het laatste gedeelte niet besproken kan worden, zonder dat men zich in delicate polemieken begeeft en dat het daarom beter is te wachten tot de belanghebbende regeringen de documenten

gepubliceerd hebben, die afdoende bewijzen aangaande de Schelde bevatten.

De Temps merkt op, dat Nederland de 31^e augustus 1914 de Schelde sloot, terwijl de schending van het Belgische grondgebied door de Duitsers pas de 4^e augustus officieel werd geconstateerd.

Van de Belgische bladen die wij in de laatste dagen ontvangen, houden er nog verscheidene zich bezig met de verschillende kwesties, ons land betreffende, welke in de afgelopen weken tot veel geschrijf in de Belgische en de Nederlandse pers aanleiding hebben gegeven.

Het Handelsblad van Antwerpen zet haar "Vlaamse" standpunt uiteen ten opzichte van de kwesties van Nederlands Limburg en Zeeuws Vlaanderen. Het blad schrijft:

Wij menen in naam der Vlaamse bevolking te kunnen spreken, indien we er bij voegen, dat hier niemand iets voelt voor de gewelddadige annexatie van grondgebied, dat toebehoort aan een nabuur, die vier jaar lang de zware last van een zeer moeilijke onzijdigheid gedragen heeft.

We weten dat, ondanks een voor de Belgen soms pijnlijke houding van sommige kringen, de Nederlandse bevolking in haar grote meerderheid een warm hart bezat voor de zaak die ons lief was; dat die bevolking ons in moeilijke dagen grote diensten heeft bewezen: dat de Nederlandse gezant, de heer van Vollenhoven, zich voor de Belgische bevolking even verdienstelijk heeft getoond als zijn Spaanse collega, markies de Villalobar.

Het zou dus zware ondankbaarheid zijn, geweld te beramen tegen Holland: en, na vier jaar oorlog, alleen gevoerd om ons land te bevrijden, zou het van Belgische zijde onzinnig zijn te willen denken

aan inlijving of roof. We zouden in onze eigen ogen onwaardig zijn, moesten we tegen anderen beramen, datgene dat wij, met de wapens in de hand, geweigerd hebben onszelf te laten aandoen.

Overigens, zoals de Dernière Heure het heel terecht doet opmerken, er bestaan beginselen welke president Wilson heeft doen zegevieren: en worden die beginselen in daden omgezet, dan zijn het geen dagorders of persartikelen, die een bevolking van nationaliteit kunnen doen veranderen, juist alsof ze maar een ander hemd had aan te trekken.

Het is de bevolking die meester is over haar lotsbestemming en die vrijelijk moet uitspreken, tot welk land ze wil behoren; dat is gezonde democratie en die moeten alle vrije volkeren huldigen.

De vraagpunten van Zeeuws Vlaanderen en de enclave van Maastricht, en de kwestie der Scheldevaart zijn nu eenmaal, of de Belgische bevolking wil of niet, aangelegenheden van internationale aard geworden, welke bij de algemene regeling in Europa ter vredesconferentie in behandeling zullen komen.

Wat er hier in België gezegd en gedaan wordt, beperkt zich tot mensen, die ongetwijfeld stemming maken, maar niets meer dan mensen zijn.

Aan geweld denk hier evenwel niemand; wel denkt ieder er aan voor de toekomst iedere bron van moeilijkheid tussen beide landen uit de weg te ruimen.

Zulke bronnen zijn onbetwistbaar het Scheldevraagstuk en de Maastricht enclave, die ons destijds belette een direct kanaal van Antwerpen naar de Rijn aan te leggen, zoals ook de mogelijkheid van de aansluiting der Schelde een hindernis vormt, die België, nu het zijn

onzijdigheid heeft opgezegd, niet langer zonder gevaar voor zichzelf kan dulden.

Zulke feiten zijn niet weg te redeneren; of we het vriendelijk gaan doen, ofwel met kwaad bloed erbij, redeneren moeten wij, en de grote mogendheden zullen redeneren, ook al had niemand in België lust er aan te denken.

De hoofden koel houden, dat is de hoofdzaak, en, waar in België wensen vrijelijk tot uiting komen, kunnen wij het enkel rechtvaardig vinden, indien de in aanmerking komende bevolking, de voornaamste belanghebbende dus, eveneens zo luid mogelijk haar wensen en haar voorkeur te kennen zou geven.

Aan het slot van een artikel: Beroering in Holland, schrijft De Nieuwe Gazet, na een overzicht gegeven te hebben van alle kwesties en geruchten, die in de laatste tijd tot zo veel geschrijf aanleiding gegeven hebben:

Laat ons kalm redeneren en met wijs beleid onze zaken beredderen.

Het hoofd koel houden is onze eerste plicht, schreven wij reeds vroeger. En vooral niet vergeten dat een overgrote meerderheid in Holland met ons was toen we streden voor recht en rechtvaardigheid, dat velen van ons ginder liefderijk geholpen werden.

Wat er van al dat stemmingmakend wensen, langs hier en langs ginder van de Moerdijk, zal komen, moet de toekomst aanwijzen.

Hopen wij van ganser harte dat alle gebeurlijke schikkingen zullen getroffen worden gesteund op vrije, brede, gezonde democratie en gerechtigheid.

De Gazet van Antwerpen kritiseert in een artikel vol onjuistheden het beleid van de Nederlandse regering tegenover de oorlogvoerende partijen, de gewezen keizer, enz. Het laatste gedeelte van het artikel luidt:

Wat er van zij, Nederland heeft zich op sommige ogenblikken zeer onvriendelijk aangesteld tegenover de entente – niet het Nederlandse volk, maar zekere van zijn vooraanstaande mensen en een groot gedeelte van zijn pers.

Zie eens wat verschil in zijn handelswijze wanneer het Duitse wandaden of Engelse oorlogsmaatregelen gold. De Duitsers mochten de mooiste Nederlandse schepen in de grond boren en onmeedogend Hollandse zeelui en vissers vermoorden, er werd geprotesteerd en getracht vergoeding te bekomen, maar daar bleef het bij. Doch besnoeiden Engeland of Amerika ietwat de vrijheid ter zee, dan werd niet enkel geprotesteerd, maar de natie werd letterlijk opgeruid tegen die landen, ofschoon het ook voor Nederland duidelijk moest zijn, dat zijn eigen lot nauw verbonden was met dit der entente.

Het moest weten – en het wist het – dat, won Duitsland de partij, zijn onafhankelijkheid opgevouwen was, terwijl het van ententezijde niets dergelijks te duchten had. Zijn hoogste belang was dus te wensen dat de entente haar slag thuishaalde, en had het waarlijk objectief gekeken, het had de nederlaag van Duitsland kunnen voorzien. Maar het scheen haast zo verblind in Duitslands macht en Duitslands onoverwinbaarheid als het Duitse volk zelf.

Kortom, in plaats van de wegen te bereiden welke zouden leiden tot een vriendelijke verstandhouding met de zegepralende entente, is Nederland, als door een noodlottige kracht voortgestuwd, herhaaldelijk van die weg afgeweken.

We hebben dit betreurd, uit de grond van ons hart, omdat wij altijd wensten – en meer dan ooit wensen – in de beste betrekkingen te leven met onze stamverwante noorderburen, die wij, Belgen, in menig opzicht dankbaarheid verschuldigd zijn.

Ook hopen wij dat Nederland radicaal zou breken met het Duitsgezinde gedoe dat bij onze bondgenoten en bij ons zoveel ontstemming verwekt, en te dien einde de macht zou kortwieken van zekere hofklike, die ontegensprekelijk belangen dient welke volkomen in strijd zijn met de levensbelangen van het Nederlandse volk.

Het Brusselse blad, Laatste Nieuws, geeft in een vriendelijk artikel een overzicht van hetgeen Nederland gedurende de oorlogsjaren voor de Belgische vluchtelingen gedaan heeft. Aan het slot van het artikel spreekt het Laatste Nieuws van de "onschatbare weldaad, die Nederland aan België bewezen heeft". Het blad zegt dan:

Belgen! Die weldaad mogen we nooit vergeten. Het zou ons land onwaardig zijn, indien wij Nederlands schitterende menselijkheid moesten vergoeden met ondankbaarheid, de lelijkste van alle ondeugden.

In het nieuwe Antwerpse blad De Standaard, bepleit Frans van Cauwelaert de noodzakelijkheid van toenadering tussen België en Nederland. Hij laat aan zijn pleidooi de volgende opmerkingen voorafgaan:

Wij vinden het geprikkeld van onze openbare mening tegen Nederland zeer betreurenswaardig en in strijd, zowel met de belangen als met het aanzien van ons land. We zullen, om onze opvatting te schragen, geen beroep doen op hetgeen de Nederlandse regering en bevolking tijdens deze oorlog voor ons heeft gedaan. We hebben nochtans alle

reden tot dankbaarheid, voor de grote menslievendheid en de levendige sympathie, welke wij in onze rampspoed, bij onze noorderburen hebben gevonden en zullen de personen, die uit lichtvaardigheid of politieke bijberekening het tegenovergestelde durven te beweren, met cijfers en feiten beschamen. Maar men kan zich op deze plicht van erkentelijkheid, die we graag erkennen en vervullen, niet beroepen, om ons te verhinderen aanspraak te maken op hetgeen ons land rechtmatig, voor zijn eigen welzijn zou kunnen vereisen. Want, weldaad om weldaad, ook wij zouden in dat geval kunnen laten gelden, wat het heldhaftige verzet van België tegen de wilde heerszucht van Duitsland geweest is voor het onafhankelijk voortbestaan ook van Nederland.

Ons protest tegen de anti-Nederlandse drijfverijen heeft diepere gronden. Het is ontleend aan ons hoogste eigenbelang; want België en Nederland zijn door hun ligging, hun welvaart, hun veiligheid en zelfs door hun behoud als vrije naties, op toenadering en wederkerig dienstbetoon aangewezen.

Uit de Frans-Belgische pers moeten we twee artikelen vermelden. De XXe Siècle heeft een samenvatting van de discussie woensdag in onze tweede kamer gehouden, naar aanleiding van de aan de ex-keizer verleende gastvrijheid, schrijft vervolgens: "we zullen een uitvoerig verslag van dit debat afwachten alvorens ons een oordeel te vormen over de opvattingen in Nederlandse politieke en parlementaire kringen. Maar we hoeven ons geen illusies te maken. Juist omdat de houding van de regering en de zeer onvoorzichtig genomen maatregelen een zekere malaise veroorzaakt hebben, zullen de parlementaire kringen zich rond het kabinet scharen of hun kritiek temperen. Dit is een vaderlandslievende houding en we denken er niet aan, die aan kritiek te onderwerpen. Het zou intussen hoog tijd zijn, dat men in Nederland besluit de ogen te openen, opdat, naar aanleiding van kwesties, die onvermijdelijk uit de thans bereikte

resultaten van de oorlog voortvloeien, men niet, zoals het kamerlid Marchant, gaat praten van een "nieuwe oorlog". Dat zijn holle woorden. Nederland, dat er zich over beklaagt, dat het reeds zoveel van deze vier jaar oorlog geleden heeft, zou zich zeker niet aan een "nieuwe oorlog" blootstellen om regelingen te ontgaan, die geëist worden zowel door de rechtvaardigheid als door het belang".

Ten slotte La Métropole. Dit Antwerpse blad betitelt zijn beschouwing: "Nederlands-Belgische kwestie". Daartoe rekent het blad: de Scheldekwesatie, Nederlands Limburg, de kanalisatie van de Maas. Sommigen, zegt het blad, rekenen er ook nog de kwestie van Zeeuws Vlaanderen bij. Er is maar één middel, meent de Métropole, om deze kwesties op te lossen: samenspreking, ingegeven door het verlangen om toestanden te regelen, die onduelbaar geworden zijn en de wens rekening te houden met de rechten en belangen van de andere partij. De Métropole zegt aan het slot van haar artikel:

"De Belgen hebben aan hun noorderburen een dienst bewezen, waarvan dezen de betekenis niet zullen ontkennen: door te strijden voor hun onafhankelijkheid hebben ze indirect voor de onafhankelijkheid van Nederland gestreden: de inlijving van België door Duitsland – von Jagow heeft dit reeds in 1914 erkend – zou die van Nederland tot gevolg gehad hebben. "De Belgen vragen aan Nederland, stellig niet om hen voor deze indirecte dienst te betalen, maar wel zichzelf op zijn beurt, in het belang van de zaak der kleine naties en van een goede nabuurschap, enige opofferingen op te leggen, waar trouwens meer dan enkel morele compensaties tegenover kunnen staan.

Laat men niet te veel met de theorie van het voldongen feit aankomen. Er waait op het ogenblik over de wereld een wind van rechtvaardigheid en herstel ten opzichte van toestanden, die uit

geweld geboren zijn. Het is tijd, dat het voldongen feit niet langer beschouwd zou worden als de voortbrenger van het recht".

's-Hertogenbosch. Zaterdag heeft in het stadhuis de officiële onthulling en de overdracht plaats gehad van de inscriptie, uitgehouwen aan de rechteringang van het stadhuis, door de Belgen aan de stad uit dankbaarheid aangeboden.

Mr. Gielen, substituut van de procureur des Konings te Antwerpen, hield een rede in het Frans, Mr. Hill sprak in het Nederlands.

De burgemeester, mr. A. F. van Lanschot, beantwoordde de sprekers in het Nederlands en in het Frans. Daarna werd de erewijn aangeboden, en speelde de muziek van het stedelijk orkest de Brabançonne en het Wilhelmus. De inscriptie, naar een ontwerp van Huib Luns, vertoont de Leeuw van Vlaanderen met als versiering de distels, als symbool van de droefheid over de verjaging van huis en hof, en de palmtak van de vrede met de woorden: ter dankbare herinnering van de uitgeweken Belgen aan de stad 's-Hertogenbosch 1914 1918.

De vredesonderhandelingen.

Brussel, 16 december. De ministerraad heeft gevolmachtigden voor de vredesconferentie benoemd. Het zijn: Paul Hijmans, minister van buitenlandse zaken, Vandervelde, minister van justitie en Van den Heuvel, Belgisch gezant bij het Vaticaan.

Men voorziet dat de vredesconferentie niet voor 15 januari in Versailles zal bijeenkomen. De permanente commissies, die belast zijn met de oplossing van enige gewichtige vraagstukken, die de vredesconferentie zal hebben te behandelen, zullen in Brussel zetelen.

De voedselvoorziening in Noord-Frankrijk.

Brussel, 16 december. Het comité voor de levensmiddelenvoorziening in Noord-Frankrijk, hetwelk tijdens de bezetting is gevormd, zal zijn arbeid voortzetten in het bevrijde gebied, in nauwe samenwerking met de reliefcommissie van België. Het comité zal de departementen van de Aisne, de Ardennen en de Moezel van kleine levensmiddelen voorzien, terwijl het levensmiddelendepartement de toevoer van vlees en graan zal regelen. De militaire intendance is met het transport der levensmiddelen belast.

Het verkeer op de Schelde.

Brussel, 16 december. De werkzaamheden op de Schelde, betreffende het plaatsen van bakens en boeien, zijn geëindigd. Schepen van 33 voet diepte af kunnen voor Antwerpen voor anker gaan.

Hulde aan buitenlandse gezanten.

Brussel, 16 december. De quaestuur van de kamer heeft besloten de busten van Brand Whitlock (gezant der Verenigde Staten), markies de Villalobar (gezanten van Spanje) en van Vollenhoven (minister-resident van Nederland) uit marmer te laten beitelen, teneinde ze bij de verzameling van busten in het parlement te doen plaatsen. Een kopie van het kunstwerk zal de drie helden als bewijs van nationale dankbaarheid worden aangeboden.

De Vlaamse kwestie in de kamer.

Volgens de Antwerpsche Tijdingen heeft Frans van Cauwelaert, lid van de Belgische kamer voor Antwerpen, in de jongste

kamervergadering het volgende gezegd naar aanleiding van hetgeen er in de troonrede in verband met het Vlaamse vraagstuk is gezegd:

Indien er gelegenheid geweest was om het antwoord op de troonrede in bijzonderheden te onderzoeken, zou ik op verschillende punten voorbehoud hebben gemaakt.

Ik zie er van af uit eerbied voor de beslissing door de kamer genomen. Er is echter een vraagstuk, namelijk het talenvraagstuk, betreffende hetwelk ik niet kan nalaten te verklaren dat ik geenszins instem met het antwoord noch met de politiek van de regering en het gevoel dat ik uitspreek wordt gedeeld door verschillende van mijn Vlaamse vrienden aan de rechterzijde. Ik ontken geenszins dat de toon waarop in de troonrede over de taalkwestie en de noodzakelijke gelijkstelling tussen de Vlamingen en de Walen wordt gesproken niet van welwillendheid is ontbloot en de beginselen, welke worden gehuldigd, komen op zichzelf deze van de algemeenheid der Vlamingen tamelijk nabij. Maar tussen de beginselen en de beloofde toepassing ligt een afstand zo groot, dat wij hem noch kunnen begrijpen noch billijken.

De regering zegt zich in haar politiek te laten leiden door de zorg om tegenover gelijk lijden ook gelijk recht te stellen en haar houding inzake het kiesrechtvraagstuk bewijst dat ze niet voor doortastende maatregelen terugschrikt. Daarvan uitgaande begreep ik niet de onduidelijkheid en de weigerachtigheid van haar taalpolitiek.

Ik behoef u niet te herinneren aan wat het Vlaamse land in deze ontzettende oorlog heeft geleden, noch aan het leeuwenandeel door de Vlaamse soldaten in de strijd voor ons aller bevrijding genomen. Maar wanneer het er op aankomt aan het Vlaamse volk recht te doen – een recht dat volgens de eerste minister voor

tegenspraak niet vatbaar is – dan worden de Vlamingen afgescheept met een vage belofte voor een verre toekomst.

Terwijl alle volkeren van Europa, zelfs de kleinste en de meest achterlijke, niet alleen hun geestelijke maar zelfs hun politieke zelfstandigheid veroveren, zou het Vlaamse volk, als loon voor zijn offers en voor zijn bescheiden trouw, in dit land, zelfs zijn culturele zelfstandigheid en zijn werkelijke gelijkstelling met het Waalse volk niet verzekerd zien. Dit zou een oneer voor België zijn en de hulde aan ons leger in deze omstandigheden gebracht zal bij de meerderheid van onze soldaten een treurige naklank laten, want de troonrede en het antwoord er op zullen door hen worden begrepen als een gebrek aan piëteit tegenover de duizenden Vlamingen die hun leven voor het land hebben gegeven.

Mijn vrienden en ik kunnen ons daarbij niet neerleggen zonder protest. We zullen het antwoord stemmen omdat wij niet willen ontbreken bij de hulde door de volksvertegenwoordiging gebracht aan de koning, het leger en het volk; maar deze stemming betekent geenszins dat wij de verklaringen omtrent het taalvraagstuk zouden willen dekken. Dit is geenszins het geval: we staan er integendeel zeer beslist op dat, aan het Vlaamse volk, zonder uitstel volledig recht zou worden gedaan.

Havas seint uit Mechelen, dat men onder de belangrijke buit, die de Duitsers aan het station hebben achtergelaten, geldkistjes heeft ontdekt met een inhoud van zes miljoen mark.

Dinsdag 17 december 1918 – avondeditie

Nederlands-Belgische officiële polemiek.

De officiële communiqués over de doorlating van Duitse troepen door Limburg, waarmee de Nederlandse en de Belgische regering aan het polemiseren zijn gegaan, geven er weer een sprekende illustratie van hoe verkeerd geheimzinnigheid en achterhouding in het stuk van buitenlands beleid werkt. De zaken moeten per slot van rekening toch bekend worden gemaakt, doch inmiddels is het terrein vrij geweest voor allerlei misverstanden, verkeerde indrukken en onjuiste beoordelingen, die bij publicatie ineens en volledig in plaats van bij stukjes en brokjes gemakkelijk zouden voorkomen en vermeden zijn. Dit geldt niet alleen voor de Nederlandse bekendmakingen, doch evenzeer voor die der Belgische regering, die in casu door halve publicatie zelfs geheel scheve voorstellingen heeft in het leven geroepen.

Het Belgische officiële bericht stelt het voor, alsof tegelijkertijd, dat aan de Duitse troepen de doorgang door ons land werd opengesteld, de vrijlating van de hier geïnterneerde Belgische soldaten is geweigerd. Nu ontving inderdaad de Belgische gezant op 12 november een mededeling in die zin, welke betrekking had op een vraag van 4 oktober, toen het nog scheen, dat de entente van de wapenstilstand niet wilde weten, doch het Belgisch communiqué verzuimt nu erbij te vermelden, dat 's ochtends van de 13e november, voor de mededeling omtrent de voorgenomen doortocht der Duitsers, de Belgische gezant in Den Haag een mondelinge kennisgeving ontving, die feitelijk de papieren brief van de 12e teniet deed, en volgens welke de geïnterneerden konden vertrekken.

We mogen het oordeel over die ernstige leemte in het Belgisch communiqué aan onze collega's in België overlaten. Onzerzijds moet hier echter worden gewezen op het staaltje van ongelooflijke bureaucratische sleur, dat ons departement van buitenlandse zaken vertoond heeft door de brief van de 12e uit te doen gaan. De inhoud was vastgesteld, voordat de wapenstilstand beklonken was; de brief

zal dus waarschijnlijk de 9e of de 10e in de minuut zijn geparafeerd. Nu laten wij in het midden, of het wijs gezien was het antwoord op een vraag van 4 oktober, nadat het vijf weken was opgehouden, juist te doen uitgaan, toen de Duitse gedelegeerden voor de wapenstilstand naar de bossen van Compiègne waren opgeroepen; men zou kunnen menen, dat er toen reden was, de zaak, die bij het tot stand komen van de wapenstilstand een volkomen andere aspect kreeg, nog maar een paar dagen aan te houden. Maar dat de brief, nadat de wapenstilstand gesloten was, op het ogenblik, waarop de regering zich – getuige de mededeling aan de Belgische gezant van de 13^e – rekenschap gaf van de geheel veranderde toestand, die ook voor ons land door de wapenstilstand geboren was, de brief, die rekening hield met de neutraliteitsverplichtingen in volle oorlogstijd, nog deed uitgaan – dat is iets, waarover men in het niet-ambtelijke leven eenvoudig verstomd staat! Zo moet er toch ook misverstand in de internationale betrekkingen binnendringen.

Intussen, al is deze episode uit ons buitenlands gebrek aan beleid niet zeer fraai, we mogen toch dankbaar zijn, dat zij onthuld is. Immers, wat blijkt nu uit de door onze regering bekend gemaakte feiten?

Niet meer of minder dan dit, dat de Belgische regering op 4 oktober, toen de oorlog nog in onverminderde hevigheid woedde, tot onze regering het verzoek heeft gericht, "de Belgische geïnterneerden op haar eigen verantwoordelijkheid in vrijheid te stellen, voornamelijk op grond, dat aan hen geen voldoende voedsel kon worden verschaft". We leggen er de nadruk op, dat dit verzoek werd gedaan in volle oorlogstijd, en dat de Belgische regering de inwilliging ervan dus niet kan hebben geacht in strijd met de neutraliteit te zijn. De stelling laat zich wellicht ook verdedigen, dat gebrek aan voedsel voor de eigen bevolking voldoende verontschuldiging is, om op grond van de verplichtingen der neutraliteit geïnterneerde buitenlandse troepen naar hun land terug te zenden, zonder dat dit als een

schending der neutraliteit kan worden beschouwd. We laten dit in het midden; de Belgische regering moet de stelling hebben aanvaard, toen ze de bovengenoemde vraag tot ons richtte, want zij zou ons toch geen verzoek hebben gedaan, als ze zelf van oordeel was, dat inwilliging in strijd met de onzijdigheid zou zijn geweest.

Maar in welk licht komen dan de protesten te staan, die door de geallieerde gezanten, ook door de Belgische gezant, tegen de doortocht der Duitsers, dit wil zeggen tegen de niet-internering van de ontwapende Duitsers zijn geuit? Was dan hetgeen volgens de Belgische regering door de Nederlandse op eigen verantwoordelijkheid kon worden gedaan, toen de strijd nog in alle intensiteit werd gevoerd, ongeoorloofd zodra de strijd uitgewoed was? Het kan mogelijk aan ons liggen, doch na hetgeen ons van het Belgische verzoek van 4 oktober bekend is geworden, is ons het protest tegen de doorlating der Duitsers nog onverklaarbaarder, dan het reeds was. De logica moet, dunkt ons, daarbij geheel zoekgeraakt zijn.

Naar een telegram van Reuter, later door Havas verbeterd, te oordelen, schijnen er ten opzichte van de Scheldevaart thans van Belgische zijde enige eisen te zijn gesteld, die als afkoop van ons ... vergrijp in Limburg zouden gelden. Aangezien officiële inlichtingen ook hieromtrent vooralsnog ontbreken, zullen wij ons oordeel daarover opschorten. We zien voor het ogenblik nog niet in, welk verband er kan zijn tussen de gebeurtenissen in Limburg en de Scheldevaart. Men kan echter aannemen, dat de Belgische regering ons geen eisen zal hebben gesteld, waarvan zij weet of veronderstelt, dat inwilliging ons in conflict zou brengen met onze internationale verplichtingen. Deze zaak zal dus onzerzijds waarschijnlijk geheel los van het protest over de Limburgse aangelegenheid in de geest van goede verstandhouding en vriendelijke nabuurschap kunnen worden opgelost.

Vergissen wij ons echter, en moet er tussen de twee wel een verband worden aangenomen, dan zou men, ter beoordeling van het geheel, van de Belgische regering toch wel eens willen vernemen, op welke grond zij van oordeel is, dat in volle oorlogstijd de internering (der Belgen) kon worden opgeheven, doch na beëindiging van de strijd tot internering (der Duitsers) moest zijn overgegaan? Men zou dat dan ook moeten weten, om over de voorgestelde afkoop te kunnen beoordelen.

De kwestie van de Schelde en van Limburg – twee aangezichten.

Op 6 december kwam het Parijse blad *le Temps* onder de titel "de waarborgen van België" voor de dag met een hoofdartikel, waarin met de meest onjuiste en perfide redeneringen een aanval tegen Nederland gericht werd.

De uitdrukking "herstel van de Belgische soevereiniteit" uit de toost van president Poincaré, zo kondigde de redacteur voor buitenlandse politiek van de *Temps* aan, betekent: "de Scheldekwestie en de grenskwesties, die de oorlog gesteld heeft, moeten opgelost".

De *Temps*-redacteur nam dan eerst de Scheldekwestie ter hand. En hij deed dit door aan het Frans publiek met allerlei volkomen onjuiste argumenten zogenaamd te bewijzen, dat Nederland in deze kwestie geheel onder Duitse druk gehandeld had; hij trok daaruit dan de conclusie, dat de toestand van de Schelde niet kan blijven zoals hij was.

De *Temps*-redacteur ging dan tot de kwestie Limburg over. "België heeft nog andere waarborgen en voldoening te eisen. Ze zijn niet nieuw; men heeft er slechts de Belgische archieven voor te raadplegen... En de onze (de Franse)", zo begon hij.

Daarop ging hij dan met aanhalingen uit een correspondentie van koning Louis Philippe aan het Franse publiek de opvatting bijbrengen, dat in 1830, in de Limburgse kwestie aan België onrecht aangedaan was, doordat Nederland het stuk van de Maas van Maastricht tot Venlo behouden had. Een voor België rechtvaardige regeling was verhinderd door Pruisen. Maar Pruisische verhinderingen bestonden nu niet meer. "Is het ogenblik niet gekomen om dat onrecht te herstellen?" Vroeg de Temps-redacteur.

Het was moeilijk voor een Franse journalist om op tendentieuze oppervlakkiger en tegelijk kwaadaardiger wijze zijn pen ter beschikking te stellen van zekere, tegen Nederland agerende, Belgische annexionisten. Het was ook een bittere teleurstelling het grote Franse blad zozeer de idealen te zien verloochenen, waarvoor men van Franse zijde steeds verklaard had te strijden.

Nu is het vrijwel algemeen bekend, dat aan het hoofd van de rubriek der buitenlandse politiek van de Temps op het ogenblik de heer Jean Herbette staat, en dat de hoofdartikelen over buitenlandse politiek in dat blad van zijn hand zijn.

Het artikel van 6 december is ook geheel in zijn stijl en betoogtrant. Het is bovendien niet aan te nemen, dat hij zulk een kras artikel, dat noodzakelijkerwijze opschudding moest wekken, aan een of andere secretaris toevertrouwd zou hebben. We hebben dus het recht te veronderstellen, dat het artikel in kwestie van de heer Jean Herbette is.

Nu is deze zelfde heer Jean Herbette, die leider van de buitenlandse politiek van de Temps is, medewerker van een Nederlands weekblad, de Haagsche post, waarin hij wekelijks per telegram het Franse standpunt weergeeft en zich bij gelegenheid ook niet onthoudt ons

onder vriendschapsbetuigingen raad te geven over onze politiek en diplomatie.

Deze week behandelt hij juist in een telegram uit Parijs van elf december, de kwestie België, Nederland, de Schelde, enz. en hij bedenkt onze politieke en diplomatieke leiders weer met zijn raad. En wat zien wij? Een glimlachend beminlijke Jean Herbette, die in een onbeduidend lief betoog zegt, dat wij de uitingen van de Franse pers niet "au tragique" moeten nemen, die de eis van zekere verblinde Belgen tot annexatie van een stuk van Limburg helemaal negeert, die ons geduld en wederkerig vertrouwen aanbeveelt, die ons aanraadt vertrouwelijke betrekkingen met de geassocieerden te zoeken en die ons spreekt van Frankrijks "even natuurlijk als oprecht verlangen hechte vriendschapsbanden" met Nederland aan te knopen.

Hoe rijmt de heer Herbette zijn vriendschapsbetuigingen in Den Haag met zijn houding in Parijs? Hij toont ons twee aangezichten. In de Temps, voor de Franse openbare en politieke mening, een Herbette, die zich met valse en tendentieuze voorstellingen tot de Franse kampioen maakt van diegenen, die ons land willen verminken. In het Haagse weekblad een Herbette, met uitgestoken vriendschapshand, die alle kwesties in beminlijke glimlach wegdoezelt en ons vertrouwen en geduld vraagt.

We zouden graag weten welk aangezicht wij voortaan voor het ware gelaat van de heer Jean Herbette moeten houden.

Nederland en België.

Men schrijft ons uit Maastricht.

Het doorlaten van ongewapende Duitse troepen uit Maaseik door Nederlands Limburg heeft vele pennen, vooral in het buitenland, in

beroering gebracht en werd tal van malen door vreemde persorganen onze regering voor de voeten geworpen, die daardoor de neutraliteit van ons land geschonden zou hebben.

De laatste weken heb ik verscheidene malen de gelegenheid gehad, met bewoners van Belgisch Limburg in contact te komen. Onder meer met de voornaamste personen van het stadje Maaseik. Allen, geen enkele uitgezonderd, waren onze regering dankbaar, in deze zo gehandeld te hebben.

"Maar meneer", zegt er mij één, "er zou ons geen groter ongeluk hebben kunnen overkomen, dan indien uw gouvernement de doortocht geweigerd had. Al dagen tevoren hebben wij onder ons gezegd: als nu de Hollanders maar de Duitsers over de brug laten, dan zijn we ze gauw kwijt. Aan het bezwaar om ongewapende troepen te laten passeren, hebben wij geen ogenblik gedacht, integendeel, we hoopten vurig, dat uw regering ons deze dienst zou willen bewijzen. De mensen, die in de kranten schrijven, kenden de toestand niet, zoals wij. De Duitsers wilden over de brug, en het zou immers dom geweest zijn, ze tegen te houden. Waarom? Zeker om ze ons nog een dag of tien langer in huis te hebben laten houden. De Hollandse regering heeft een verstandige daad gedaan, en elke weldenkende Belgische Limburger is haar daarvoor uit de grond van zijn hart dankbaar. Met een diepe zucht van verlichting zagen wij de laatsten over de brug verdwijnen, en nooit is bij ons het minste vermoeden gerezen, dat men uw regering voor de grote dienst aan Noord België bewezen, onaangenaam zou kunnen zijn".

In die geest spraken er tientallen. Eén onder hen zegde mij: "Dat is nu echt spijkers op laag water zoeken, en ze kennen zeker bij u ook het spreekwoord: "Als men een hond wil slaan, dan vindt men o zou gauw een stok".

Tegen de Belgische inlijvingsplannen.

De gemeenteraad van Hulst heeft heden een motie van de heer A. C. M. Poppe aangenomen, waarin aan burgemeester en wethouders wordt opgedragen, met alle mogelijke middelen het buitenland te doen begrijpen, dat de Zeeuws Vlamingen niet zullen berusten in het afscheuren van hun gewest van Nederland.

Uit de S. D. A. P.

Het bestuur van de S. D. A. P. heeft, maar Het Volk meldt, zaterdag vergaderd te Amsterdam. Aanwezig waren alle leden, behalve mr. Troelstra.

Vastgesteld werd een advies aan de Limburgse sociaaldemocraten inzake de anti-annexionistische beweging, welk advies door de partijvoorzitter in een te Maastricht te houden openbare vergadering zal worden toegelicht.

Ter versterking van de betrekkingen met de sociaaldemocratische partijen in het buitenland en ter informatie van het partijbestuur naar haar plannen in de naaste toekomst werd besloten vertegenwoordigers naar Duitsland, België, Frankrijk en Engeland te zenden.

Amsterdam.

In de stad is een biljet met een rand in de Belgische kleuren aangeplakt, waarin de Union Belge, als tolk der Belgen, die in Amsterdam verblijf hebben gehouden sedert het begin van de oorlog, aan het gemeentebestuur, officiële en particuliere organisaties en de bevolking van Amsterdam dank brengt voor de verleende hulp.

's-Gravenhage.

Vóór het vertrek der Belgen naar Den Haag heeft het Belgisch comité te 's-Gravenhage aan de Hollanders hier, die zich het meest voor de Belgen hebben verdienstelijk gemaakt, een bewijs van erkentelijkheid gezonden, bestaande uit een artistiek uitgevoerd diploma. Een dergelijk diploma is uitgereikt aan jhr. mr. W. M. de Brauw, advocaat en procureur; dr. H. van de Capelle, directeur van het schoolmuseum; C. A. Fock, directeur van de dierentuin; de geneesheren van de polikliniek in Den Haag; jhr. mr. dr. H. A. van Karnebeek, oud-burgemeester; Willy Martens, voorzitter van Pulchri Studio; L. Meyers, referendaris aan het ministerie van financiën; N. Ooms, eigenaar van het café Hollandais; firma Pander en zoon, meubelfabrikanten; J. C. Peters, geneesheer; J. Roelofs, oud-voorzitter van de kunstkring; de heer en mevrouw J. Roeper Bosch-Cusson, C. Roovers, secretaris van de Haagse afdeling van de Bond van Neutrale Landen, en mr. J. D. Verbroek, oud-wethouder van onderwijs.

Nederland en België (ingezonden stuk).

Hooggeachte redactie,

Ik lees met verbazing in de Nederlandse pers het relaas der protesten tegen de zogenaamde annexatieplannen van België.

Ik heb 14 dagen in België doorgebracht en daar met gezaghebbende personen uit alle kringen gesproken en ik kan u de stelligste verzekering geven dat zulke snode plannen niet bestaan.

Het Belgisch volk en zijn regering wensen ten eerste de goede betrekkingen tussen de beide buurlanden te onderhouden en zo mogelijk nog te verbeteren. Nooit is er aan inlijving van Nederlands grondgebied gedacht en indien de Scheldekwestie wordt

opgeworpen zal het zijn om te trachten, in gemeen overleg tussen beide staten, tot een minnelijke schikking te komen. België heeft oorlog gevoerd om zijn woord en zijn eer te verdedigen. Voor die eer heeft het alles geleden, alles opgeofferd. Kan men nu aannemen dat na zulke offers voor hun ideaal te hebben gebracht, België uit annexatielust zijn geheel roemrijk erfdeel zou prijsgeven en een bevriend en nauw verwant land, dat zich door zijn edelmoedigheid en gastvrijheid zo verdienstelijk heeft gemaakt, zou kunnen aanvallen. Die mogelijkheid bespreken is bijna een belediging.

Het ware gewenst dat het Nederlandse volk met zijn bezadigde geest dit ernstig zou bedenken. Dan zouden minder aangename uitingen achterwege blijven, wat de goede betrekkingen tussen de beide landen zeer ten goede zou komen.

Hare majesteits gezant te Brussel, minister van Vollenhoven, heeft in België de algemene sympathie. De grote diensten aan ons volk tijdens de bezetting bewezen worden niet vergeten. Hij wordt vereerd en bemind en geen beter bewijs dan de menigvuldige blijken van dankbaarheid die hem zowel van officiële als van particuliere zijde worden gegeven.

Die eerbewijzen en dankbetuigingen aan de Nederlandse gezant aangeboden, richten zich tot de gehele Hollandse natie. Een eerlijk volk brengt geen hulde aan de vertegenwoordiger van een land tegen hetwelk het slechte bedoelingen koestert. Het zou het toppunt zijn de duplicitéit! Mijn land is voor zulke lafheid niet te vinden.

Het behoud aan het hoofd van het Nederlands gezantschap te Brussel van minister van Vollenhoven is de beste waarborg voor de goede verstandhouding tussen twee landen die op elkaar zijn aangewezen. Laat de Nederlandse pers in deze haar plicht als vertolkster der openbare mening ten volle vervullen en bij de

regering met kracht aandringen op een spoedig en gunstig besluit aangaande deze gewichtige zaak.

Grotere belangen dan een kwestie van personen zijn hier op het spel. De goede relaties tussen twee bevriende landen zijn daarmee bemoeid.

Met de meeste hoogachting en dank voor de plaatsing.

Dr. V. Boon,
privaat docent aan de rijksuniversiteit te Utrecht.

De 15^e december 1918.